

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА**

Факультет історії, політології і міжнародних відносин
Кафедра всесвітньої історії

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Контроверсійні питання з історії Другої світової війни в шкільному курсі

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)
Освітньо-професійна програма «Середня освіта (Історія)»
Спеціальність 014 (за предметними спеціальностями)
Спеціалізація 014.03 Історія
Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка

Затверджено на засіданні кафедри
всесвітньої історії
Протокол № 1 від 26 серпня 2025 р.

м. Івано-Франківськ – 2025

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Контроверсійні питання з історії Другої світової війни в шкільному курсі
Викладач (-і)	Марущенко Олександр Володимирович, канд. іст. наук, доцент.
Контактний телефон викладача	0661762525
Е-mail викладача	oleksandr.marushchenko@cnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний/заочний
Обсяг дисципліни	<u> 3 </u> кредитів ЄКТС, <u> 90 </u> год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.cnu.edu.ua/
Консультації	За графіком
2. Анотація до навчальної дисципліни	
<p>Навчальна дисципліна “Контроверсійні питання з історії Другої світової війни в шкільному курсі” є вибірковою дисципліною циклу професійної підготовки фахівців для спеціальності 014. “Середня освіта (історія)” за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти. Викладається у 8 семестрі обсягом 3 кредити (за Європейською кредитно-трансферною системою ECTS). Розрахована на 90 годин занять, з них: 12 год. – лекцій, 18 год. – практичних занять, 60 год. – самостійної роботи. Підсумковий контроль здійснюється у вигляді заліку.</p> <p>Предметом навчальної дисципліни є зміст шкільного курсу вітчизняної та всесвітньої історії у 5-11 класах з проблематики Другої світової війни та методи і прийоми вивчення цієї теми у школі.</p> <p>Значна увага під час вивчення вибіркової навчальної дисципліни “Контроверсійні питання з історії Другої світової війни в шкільному курсі” приділятиметься дискусійним проблемам соціально-економічного, військово-політичного й культурно-духовного становища воюючих держав, функціонуванню нацистсько-румунсько-угорського окупаційних режимів, розвитку європейського та українського рухів опору, формам і методам їхньої політичної та збройної боротьби, проблемам військової баталістики, історичної біографістики та персоналістики, дипломатії і міжнародних відносин в епоху 1939-1945 рр. та їхньому відображенню на сторінках навчальних посібників і підручників.</p>	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
<p>Мета викладання дисципліни полягає у формуванні у майбутніх фахівців професійних компетентностей вчителя, який має глибокі теоретичні знання з історії Другої світової війни і володіє практичними вміннями і навичками з методики викладання цієї теми; у вивченні дискусійних проблем періоду Другої світової війни. Основними завданнями вивчення навчальної дисципліни “Контроверсійні питання з історії Другої світової війни в шкільному курсі” є ознайомлення студентів з методами і прийомами викладання історії Другої світової війни в школі, провідними тенденціями і напрямками дослідження цієї теми в історичній науці.</p>	
4. Програмні компетентності та результати навчання	
Інтегральна компетентність	
<p>ІК. Здатність розв’язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, що потребують інтеграції знань і прийняття рішень у практиці викладання історії і суспільствознавчих</p>	

предметів в основній (базовій) школі та у процесі навчання за спеціальністю, що передбачає застосування теорій та методів професійно спрямованих наук і характеризується комплексністю та невизначеністю педагогічних умов організації навчально-виховного процесу в основній (базовій) середній школі.

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК 1. Здатність письмово й усно спілкуватися (комунікувати) українською – державною мовою; здатність реагувати мовними засобами на повний спектр соціальних і культурних явищ – у навчанні і на практиці

ЗК 5. Здатність ефективно формувати комунікаційну стратегію в загальноосвітньому процесі, працювати в команді з дотриманням етичних норм і цінностей сучасного мультикультурного суспільства, діяти громадсько і соціально відповідально та з почуттям поваги до оточуючих.

Фахові компетентності спеціальності (ФК)

ФК 1. Наявність системи знань із вітчизняної і всесвітньої історії, необхідної для роботи в навчальних закладах загальної середньої освіти.

ФК 5. Здатність володіти системою знань із методики викладання історії і правознавства, знати зміст навчальних програм та підручників, засоби, методи та основні прийоми навчання, способи перевірки знань та умінь учнів та критерії оцінювання їхніх навчальних досягнень, форми позакласної та позашкільної роботи та ін.

ФК 6. Здатність усвідомлювати та інтерпретувати вивчене, аналізувати і систематизувати, порівнювати і формувати й науково аргументувати власну позицію, брати активну участь у дискусіях.

ФК 8. Здатність визначати мету та завдання шкільних курсів історії і правознавства, аналізувати навчальну програму та навчально-методичну літературу, складати плани-конспекти уроків, визначати тип та форму уроку, враховувати пізнавальні можливості учнів та ін.

ФК 12. Здатність оцінювати суспільні явища, процеси і тенденції в Україні та світі, аналізувати та оцінювати проблеми у сфері освіти, визначати сприятливі умови для її прискореного інноваційного розвитку, що дозволить в умовах неповної (недостатньої) інформації інтегрувати знання для розв'язання суспільно важливих та особистих проблем.

ФК 17. Здатність формувати історичну свідомість, національну пам'ять, провадити громадянсько-патріотичне виховання серед молоді. ефективно реалізовувати громадянські права та обов'язки з метою розвитку демократичного громадянського суспільства, виховувати правову свідомість та культуру в учасників освітнього процесу.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

лекції	12
семінарські заняття / практичні / лабораторні	18
самостійна робота	60

Ознаки навчальної дисципліни

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
8	014 «Середня освіта	4	Вибірковий

	(Історія		
Тематика навчальної дисципліни			
Тема		кількість год.	
		лекції	заняття
			сам. роб.
1. Вступ до вивчення курсу.		2	10
2. Початок Другої світової війни. Воєнно-політичні події 1939-1941 рр. та їх відображення в шкільних навчальних посібниках і підручниках з історії України та всесвітньої історії. Методичні аспекти вивчення теми.		2	10
3. Перебіг Другої світової війни влітку 1941 – восени 1942 рр. та його відображення в шкільних навчальних посібниках і підручниках з історії України та всесвітньої історії. Методичні аспекти вивчення теми.		2	10
4. Перелом у Другій світовій війні на користь держав Великої трійки (США, СРСР, Великої Британії) Методичні аспекти вивчення теми в шкільній навчальній літературі.		2	10
5. Друга світова війна і становище у воюючих країнах. Методика вивчення теми на уроках історії.		2	10
6. Воєнно-політичні події 1944-1945 рр. Основні результати й найважливіші наслідки Другої світової війни. Методичне забезпечення вивчення теми на уроках історії.		2	10
Всього		12	60
6. Система оцінювання навчальної дисципліни			
Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	<p>Критерії поточного оцінювання:</p> <p>Відповідно до Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Карпатського національного університету ім. Василя Стефаника та Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Ккарпатському національному університеті імені Василя Стефаника знання оцінюються як з теоретичної, так і з практичної підготовки відповідно до національної шкали за такими критеріями:</p> <p>– «відмінно» – здобувач освіти міцно засвоїв теоретичний матеріал, глибоко і всебічно знає зміст навчальної дисципліни, основні</p>		

	<p>положення наукових першоджерел та рекомендованої літератури, логічно мислить і будує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок;</p> <p>– «добре» – здобувач освіти добре засвоїв теоретичний матеріал, володіє основними аспектами з першоджерел та рекомендованої літератури, аргументовано викладає його; має практичні навички, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту або при аналізі практичного матеріалу;</p> <p>– «задовільно» – здобувач освіти в основному опанував теоретичними знаннями навчальної дисципліни, орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, але непереконливо відповідає, плутає поняття, додаткові питання викликають невпевненість або відсутність стабільних знань; відповідаючи на запитання практичного характеру, виявляє неточності у знаннях, не вміє оцінювати факти та явища, пов'язувати їх із майбутньою діяльністю;</p> <p>– «незадовільно» – здобувач освіти не опанував навчальний матеріал дисципліни, не знає наукових фактів, визначень, майже не орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, відсутні наукове мислення, практичні навички не сформовані.</p>
Вимоги до письмових робіт	Проводяться у тестовому режимі в системі дистанційного навчання університету. Оцінюються за 100-бальною шкалою.
Семінарські заняття	Оцінювання роботи здійснюється за стобальною шкалою. При поточному контролі оцінюються: систематичність роботи на практичних заняттях, рівень знань, продемонстрований у відповідях і виступах, активність при обговоренні питань, самостійне опрацювання тем, виконання індивідуальних завдань, контрольних (тестових) робіт. Отримані «незадовільні» оцінки відпрацьовуються в обов'язковому порядку, але враховуються при додаванні оцінок і входять у загальну кількість отриманих оцінок.
Умови допуску до підсумкового контролю	Виконання всіх форм роботи, відсутність негативних оцінок, невідпрацьованих пропущених занять. Допуск до заліку передбачає набрання балів у діапазоні 26-50 балів
Підсумковий контроль	Форма контролю – залік. Залік виставляється автоматично на останньому семінарському занятті за результатами виконання всіх запланованих видів навчальної діяльності за наявності оцінок за усну відповідь у 100-бальній системі (не менше 2, ваговий коефіцієнт 30), контролю самостійної роботи у тестовій формі в 100-бальній системі (ваговий коефіцієнт 35) і тестових контрольних робіт у 100-бальній системі (ваговий коефіцієнт 35)
7. Політика навчальної дисципліни	
Контрольні роботи проводяться у формі тестування в електронній дистанційній системі	

<https://d-learn.cnu.edu.ua>

Академічна доброчесність: Дотримання академічної доброчесності засновується на ряді положень та принципів академічної доброчесності, що регламентують діяльність здобувачів вищої освіти та викладачів університету: Ознайомитися з даними положеннями можна за посиланням: <https://cnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату/>

Відвідування занять обов'язкове. У випадку пропуску відпрацьовується тема пропущеного заняття у визначені час та спосіб (конспект підготовки, усна співбесіда, тестування)

Неформальна освіта: вітається проходження навчальних курсів в з використанням різних освітніх платформ. Зараховуються, як підсумковий контроль, результати онлайн курсів на платформах Coursera, Prometheus, EdEra, які відповідають програмі навчальної дисципліни.

8. Рекомендована література

1. Бівор Ентоні. Друга світова війна. К.: КМ-Букс, 2022. 824 с.
2. Від Рейхстагу до Івдзіми. У полум'ї війни. Україна та українці у Другій світовій війні. Харків: Клуб сімейного дозвілля, 2017. 352 с.
3. Війна і міф. Невідома Друга світова, 1939-1945 Харків: Клуб сімейного дозвілля, 2016. 272 с.
4. Галушка А., Брайлян Є. Змова диктаторів: поділ Європи між Гітлером і Сталіним. 1939-1941. Харків.: КСД, 2018. 368 с.
5. Гейстінгс Макс. І розверзлося пекло. Світ у війні 1939-1945 років. Харків: КСД, 2019. 752 с.
6. Гоменюк І Провісники Другої світової війни. Прикордонні конфлікти в Центрально-Східній Європі. Від розпаду імперій до Гляйвіцької провокації Харків: Клуб сімейного дозвілля, 2017. 272 с.
7. Гриневич В. Неприборкане різноголосся: Друга світова війна і соціально-політичні настрої в Україні, 1939-1941 рр. Київ; Дніпропетровськ, Ліра, 2012, 508 с.
8. Друга світова війна в історичній пам'яті України: за матеріалами Українського інституту національної пам'яті. Київ; Ніжин: ПП Лисенко М.М., 2010. 247. С.
9. Друга світова війна в історичній пам'яті українського народу // Стратегічні пріоритети. 2008. № 4 (9). С. 44-54.
10. Жінки Центральної та Східної Європи у Другій світовій війні: гендерна специфіка досвіду в часи екстремального насильства: збірник наукових праць. К.: Арт. Книга, 2015. 535 с.
11. Коваль М.В. Україна в Другій світовій і Великій Вітчизняній війнах (1939-1945 рр), К.: Видавничий дім «Альтернативи», 1999. 336 с.
12. Левітас Ф. Друга світова війнаб український вимір. К.:Наш час. 2012. 272 с.
13. Лисенко О.Є. Друга світова війна як предмет наукових досліджень та феномен історичної пам'яті // Український історичний журнал. 2004. № 5. С. 3-16.
14. Лисенко О.Є Підсумки Другої світової війни для України і проблеми історичної пам'яті // Політика і час. 2007. № 6. С. 30-34.
15. Лисенко О.Є., Пастушенко Т.В. Сучасний дискурс Другої світової війни крізь призму публікацій «Українського історичного журналу» останнього десятиліття // Український історичний журнал. 2017. № 6. С. 5-17.»
16. Муковський І.Т., Лисенко О.Є. Звитяга і жертвовність. Українці на фронтах Другої світової війни. К.. Книга пам'яті України, 1996. 558 с.
17. Патриляк І.К., Боровик М.А. Україна в роки Другої світової війни: спроба нового концептуального погляду. Київ; Ніжин ПП Лисенко М.М., 2010. 591 с.

18. Симоненко І.М. Друга світова війна в історичній пам'яті українського народу // Стратегічні пріоритети. 2008. № 4. С. 44-54.
19. Суворов В. Криголам. Хто розпочав Другу світову війну. К.: Зелений пес, 2015. 656 с.
20. Україна в Другій світовій війні: погляд х ХХІ століття. Історичні нариси /Інститут історії України НАН України. К.: Наукова думка, 2011. Кн. 1-2.
21. Україна в полум'ї війни 1941-1945. К.: Україна, 2005. 560 с.
22. Україна у Великій війні 1939-1945: науково-популярне видання. К.: Емма, 2014. 264 с.
23. Чернега Т. Український народ у Другій світовій війні: новий погляд на проблему // Історія в школі. 2000. № 5-6. С.5-9.
24. Черчілль В. Спогади про Другу світову війну. У 2 т. К.: Видавництво Жупанського, 2018.
25. Ширер В. Злет і падіння Третього Райху. Історія нацистської Німеччини. У 2-х т. К.: Наш формат, 2017.

Викладач доц.. Марущенко О.В.